

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Archiv obce Dobříkov

1888–1945 (1958)

Inventář

EL NAD č.: 114

AP č.: 364

Mgr. Jana Hrušková

Horšovský Týn 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	5
Seznam použité literatury a pramenů	6

Přílohy:

Seznam použitých zkratk	7
-------------------------	---

Inventární seznam:

I. Knihy	9
II. Spisový materiál	9
III. Účetní materiál	11
IV. Typáře	11

I. Vývoj původce archivního fondu

Obec Dobříkov se nachází 5 kilometrů východně od Kdyně a její zástavba je volně rozptýlena podél potoka Andělice a cesty z Hluboké do Branišova.

První zmínka o vsi Dobrzeikow pochází z roku 1379. Berní rula uvádí ves Dobříkovo s pěti hospodáři při statku Smržovice, ale roku 1759 byl statek Dobříkov připojen k alodiálnímu panství Bystřice nad Úhlavou, k němuž náležel až do zrušení patrimoniální správy. Příslušný farní úřad sídlil ve Kdyni a škola v Loučimi. V roce 1839 zde Sommer uvádí 30 domů s 314 českými a německými obyvateli (z toho jedna rodina židovská). Poblíž vsi se nacházel mlýn, kovárna a hostinec na samotě zvané Nová Hospoda (Neu Wirthshaus) při silnici Domažlice – Klatovy. Jižně od vsi vede od konce 80. let 19. století železniční trať Horažďovice – Domažlice, na níž byla asi kilometr od obce zřízena železniční stanice s nádražní budovou.

Zánik patrimoniální správy v polovině 19. století znamenal úplnou přestavbu správy v habsburské říši. Nejnižší správné jednotkou se staly obce a první zákonnou úpravu obecní samosprávy přineslo tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení ze 17. března 1849 (č. 170/1849 ř. z.). Nově konstituované obce získaly základní práva, mezi něž patřily např. svobodné volby zástupců, samostatné vyřizování vlastní agendy a hospodaření s obecním majetkem. Každé sídliště se muselo stát buď obcí, nebo součástí obce jako tzv. osada.

Další podobu fungování obecní samosprávy určily obecní zřízení a volební řád z roku 1864 (č. 7/1864 z. z.) vydané na základě říšského obecního zákoníku z roku 1862 (č. 18/1862 ř. z., o základních pravidlech uspořádání záležitostí obecních). Ty za širší orgán obecní samosprávy určily volený obecní výbor, z jehož středu se posléze volí orgán výkonný – obecní představenstvo tvořené starostou a radními. Působnost obcí se dělila na samostatnou, která obnášela především hospodaření s obecním majetkem, udílení domovského práva či výkon místní policie, a stále narůstající přenesenou. Tu obce vykonávaly v rámci spolupůsobení s orgány státní správy a spadala sem všeobecná vnitřní správa, vojenské, berní či soudní záležitosti.

Po vzniku samostatné Československé republiky následovala další úprava obecní samosprávy zákony č. 75/1919 Sb. ze dne 31. ledna 1919, o řádu volení v obcích a zákon, a č. 76/1919 Sb. ze dne 7. února 1919, novela obecního zřízení. Nový volební řád přinesl značnou demokratizaci, když přiznal všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo všem osobám nad 21 let, které měly v obci trvalé bydliště minimálně tři měsíce. Dále zavedl stálé voličské seznamy, zrušil ustanovení o majetkovém censu a přidělování tzv. virilních hlasů. Na druhou stranu však znamenal omezení značně liberálního vymezení obecní samosprávy vycházející ze zřízení z roku 1864 posilováním vlivu státních úřadů.

Z voleb probíhajících na základě vázaných kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení mělo vzejít obecní zastupitelstvo, z něhož se poté volila obecní rada tvořená starostou a radními. Zároveň zákon vznesl požadavek na zřizování obecních komisí, z nichž finanční a letopisecká označil za povinné a vznik dalších záležel na zvážení zastupitelů. V případě rozpuštění obecního zastupitelstva měla být jmenována obecní správní komise nebo vládní komisař, kteří obec vedli až do nových voleb.

Dobříkov se v novém územněsprávním členění po roce 1850 stal místní obcí, která spadala do soudního okresu Kdyně a politického okresu Domažlice v Plzeňském kraji. Až do roku 1920 spravovala obec jako osadu ves Branišov (Brančov).¹

¹ Snahy Branišova o osamostatnění jsou patrné již na konci 19. století, avšak zastupitelé Dobříkova rozdělení odmítali. V Branišově působil osadní výbor v čele s místním starostou, který zajišťoval hospodaření s osadním majetkem (proto se např. výrazně lišila výše vybírané obecní a osadní přírážky). Rozloučení obcí povoleno

V roce 1869 zde ve 40 domech žilo 290 obyvatel. Počet domů zůstal až do 20. let 20. století beze změny, ale kolísal počet obyvatel. Velké výkyvy jsou způsobeny sociálním složením obyvatelstva – kromě zemědělců žijících se polním hospodářstvím se jednalo především o tovární dělníky (převážně zaměstnané v kdyňské továrně na předení vlny) či nádeníky, kteří často odcházeli za prací (např. do Vídně). Roku 1921 zde žilo 259 obyvatel a roku 1930 jejich počet klesl na 226.² Zatímco v roce 1921 se 256 obyvatel hlásilo k československé národnosti a tři uváděly statistiky jako cizozemce, v roce 1930 zde žilo kromě 217 Čechoslováků i šest lidí německé národnosti a tři cizozemci.

Od voleb v roce 1919 tvořilo obecní zastupitelstvo dvanáct členů. Kromě obecní rady z nich byli jmenováni i zástupci do místní školní rady v Loučimi (později v Hluboké) a členové komisí, kterých v obci působilo několik – finanční, bytová, aprovizáčnická, zdravotní, osvětová, letopisecká (od roku 1927), stavební, požární a sociální (od roku 1933).

V roce 1920 obec krátce spravovala správní komise poté, co čtyři zastupitelé z Branišova rezignovali na své funkce v souvislosti s osamostatněním Branišova. K obecnímu majetku patřil obecní domek čp. 8, na němž se mimo jiné nacházela vývěsní tabule obecního úřadu. Pro obec pracoval ponocný, který obstarával i zvonění, a po určitou dobu také písař.

Činnost Obecního úřadu Dobříkov skončila v květnu 1945 po převzetí správy obce místním národním výborem.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Dobříkov tvoří archiválie vzniklé z činnosti Obecního úřadu Dobříkov. Původce dokumenty uchovával v budově obecního úřadu a podle dochovaných podacích protokolů každý došlý spis obdržel chronologicky přiřazené číslo jednací – první dochovaný podací protokol z roku 1915 (inv. č. 9) začíná číslem 531 a příslušná číselná řada je vždy ukončena s koncem kalendářního roku. Dále bylo do protokolu zaznamenáno, kdy a od koho spis došel, číslo jednací odesílatele, obsah podání, lhůta na vyřízení a datum a způsob vyřízení spisu. Na některých spisech se zachoval otisk obdélného prezentačního razítka s nápisem „Obecní úřad v Dobříkově“ a kolonkami: došlo, číslo jednací a počet příloh.

Okresní archiv převzal dokumenty obecního úřadu z MNV Dobříkov dne 4. listopadu 1960 pod přírůstkovým číslem 24/60. O případných ztrátách či skartacích před převzetím do okresního archivu nejsou dochovány žádné záznamy.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Dobříkov je uzavřeným archivním fondem, který vznikl z činnosti Obecního úřadu Dobříkov a zachycuje období let 1888–1945 (1958).

Sedm úředních knih (inv. č. 4–8, 36 a 37) a jeden podací protokol (inv. č. 14) přesahují časový rozsah existence obecního úřadu, neboť v jejich vedení pokračoval MNV Dobříkov. Vzhledem k tomu, že rozsáhlejší část agendy vedl obecní úřad, byly knihy ponechány v tomto archivním fondu.

Tento archivní fond pořádala roku 1995 Ludmila Růženecká, která vyhotovila zevrubný soupis archiválií. Podle záznamů ve spisu o fondu neprovedla vnitřní skartaci.

vyhláškou presidenta zemské správy politické č. 20/1922 z. z., o rozloučení a sloučení obcí v Čechách, které bylo povoleno v roce 1920.

² Po druhé světové válce klesl počet obyvatel na 140. To bylo mimo jiné způsobeno odchodem několika rodin do Mutěnána v rámci osidlování pohraničí.

Při novém pořádání a inventarizaci archivního fondu v roce 2011 zpracovatelka postupovala podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce z 31. ledna 2000 (č. j. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010).

Po uspořádání tvoří archivní fond 14 úředních knih, 6 podacích protokolů, 5 kartonů spisů a jeden typář o celkové metráži 0,90 bm. Nesoulad v počtu evidenčních jednotek uvedených v EL NAD před a po inventarizaci archivního fondu je způsoben tím, že při předchozím pořádání archivního fondu byly v několika případech zaměněny knihy jednacích protokolů zastupitelstva s podacími protokoly.

Knihy inv. č. 2, 10 a 37 obsahují dvě různé agendy a v inventárním seznamu jsou zařazeny do dané skupiny po zvážení důležitosti a množství zápisů s danou agendou.

Jazykem dochovaných archiválií je čeština, pouze z období 1939–1945 jsou některé dokumenty dvojjazyčné (česko-německé).

Archiválie Archivu obce Dobříkov neprošly během uložení archivního fondu ve Státním okresním archivu Domažlice žádným restaurátorským ani konzervátorským zásahem a jejich fyzický stav je dobrý.

Na základě zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, se převážná většina archiválií Archivu obce Dobříkov zařadila do II. kategorie. Výjimku tvoří pouze knihy inv. č. 1–4 zařazené do I. kategorie.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

O dění v obci od roku 1897 poskytují stručné informace protokoly ze schůzí obecního zastupitelstva (inv. č. 1–4), které obsahují především zápisy z jednání týkajících se hospodaření obce a chudinského zaopatření obyvatel, ale i stavby silnice do Branišova, přestavby obecního domku na chudobinec, stavby obecních studní na návsi nebo zajištění obecního plemenného býka.

Péče o chudé a zásobování obyvatelstva se stávaly častým tématem jednání a týkají se jich i spisy inv. č. 22 a 27.

Pro potřeby demografické a genealogické lze využít knihy a spisy matriční agendy (inv. č. 6, 7 a 16) a domovské listy (inv. č. 15).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Dobříkov uspořádala a archivní pomůcku ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně v září 2011 Jana Hrušková.

V Horšovském Týně dne 19. března 2012

Jana Hrušková

Seznam použité literatury a pramenů

ČADKOVÁ, Iva, ZAHRADNÍKOVÁ, Magda. *Berní rula 25 : díl III. kraj Plzeňský*. Praha : Státní ústřední archiv, 2003.

Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, I. díl, Praha : Český statistický úřad, 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49, zvláštní příloha.

PROFOUS, Antonín, *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H*. Praha : Česká akademie věd a umění, 1954.

PROCHÁZKA, Zdeněk. *Domažlicko a Kdyňsko : historicko-turistický průvodce č. 5*, Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1996.

Průvodce po archivních fondech : Svazek 3. Státní oblastní archiv v Plzni. Praha : Archivní správa ministerstva vnitra, 1976.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha : Federální statistický úřad, 1978.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen: Statistisch-topographisch dargestellt. VII. Band, Klattauer kreis*, Praha : J. G. Calve, 1839.

Statistický lexikon obcí v Republice československé : I. Čechy. Praha : Státní úřad statistický, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha : Orbis, 1934.

Tereziánský katastr český, svazek 2. Praha : Archivní správa Ministerstva vnitra, 1966.

TRAJER, Johann. *Historich-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis*. České Budějovice, 1862.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zákoník zemský pro Čechy : ročník 1922 obsahující částky I. – XII., číslo 1. – 33. Praha : Státní tiskárna, 1922.

Zevrubný popis rozdělení království Českého... : spolu přehled úřadů politických a soudních v tomtéž království Nejvyšš schválených. Praha : Druck der k.k. Hofbuchdruckerei von Gottlieb Haase Söhne, 1855.

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
EL	evidenční list
inv. č.	inventární číslo
MNV	místní národní výbor
NAD	Národní archivní dědictví
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
SOkA	státní okresní archiv

Inventární seznam

I. KNIHY**1. Knihy všeobecné správy obce**

1	Protokoly ze schůzí obecního výboru, obecního zastupitelstva, obecní rady a správní komise 22. 11. 1896–28. 10. 1923	1896–1923	K 1
2	Protokoly ze schůzí obecního zastupitelstva a obecní rady 18. 11. 1923–23. 8. 1925 Obecní a školní přírážky, plat ponocného 1903–1921	1903–1925	K 2
3	Protokoly ze schůzí obecního zastupitelstva, obecní rady a stavební komise 8. 9. 1925–23. 8. 1933	1925–1933	K 3
4	Protokoly ze schůzí obecního zastupitelstva, obecní rady, MNV a finanční komise 6. 9. 1933–31. 7. 1947	1933–1945 (1947)	K 4
5	Protokoly ze schůzí finanční komise	1919–1945 (1949)	K 5
6	Matrika příslušníků obce	[1901]–1945 (1955)	K 6
7	Matrika společníků obce a přespolečných	[1901]–1945 (1958)	K 7

2. Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

8	Ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze a na trvalé dovolené	1919–1945 (1949)	K 8
---	---	------------------	-----

II. SPISOVÝ MATERIÁL**A. Podací protokoly**

9	Podací protokol 7. 10. 1915–20. 4. 1921	1915–1921	R 1
10	Podací protokol 24. 4. 1921–19. 10. 1925 Zápisy týkající se chovu dobytka (smlouvy a soupisy dobytka) 1909–1913	1909–1925	R 2
11	Podací protokol 19. 10. 1925–5. 9. 1934	1925–1934	R 3
12	Podací protokol 8. 9. 1934–25. 2. 1941	1934–1941	R 4
13	Podací protokol 26. 2. 1941–15. 10. 1942	1941–1942	R 5
14	Podací protokol 15. 10. 1942–13. 7. 1946	1942–1945 (1946)	R 6

B. Spisy

1. Obec a její správa

15	Domovské právo (domovské listy, korespondence)	1867–1945	N 1
16	Matriční záležitosti	1896–1939	N 1
17	Obecní vyhlášky a oběžníky	1919–1939	N 1
18	Volební záležitosti	1923–1938	N 1

2. Správa obecního majetku

19	Pronájem obecních pozemků	1892–1937	N 2
20	Rozpočty obce	1919–1945	N 2
21	Rozpočty ústavu chudých	1920–1940	N 2

3. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek

22	Zásobování obyvatelstva (státní stravovací akce)	1936–1939	N 2
23	Zdravotní záležitosti (očkovací seznamy)	1912–1945	N 3
24	Čelední a pracovní záležitosti	1895–1904	N 3
25	Stavební záležitosti (mj. okresní silnice, taneční sál, hasičská zbrojnice)	1921–1945	N 3
26	Trestní záležitosti (trestní protokol, trestní listy)	1904–1944	N 3

4. Péče o veřejné ústavy a zařízení

27	Chudinství a sociální péče (péče o chudé, vysvědčení chudoby, korespondence)	1895–1925	N 3
28	Školství	1916–1926	N 3

5. Spolupůsobení ve státních záležitostech

29	Vojenské záležitosti (domobranecké seznamy, seznamy odvodem povinných)	1888–1933	N 4
30	Daňové záležitosti (daň pozemková a domovní)	1919	N 5
31	Katastrální záležitosti	1914–1939	N 5
32	Živnostenské záležitosti (živnost hostinská v čp. 26)	1926	N 5

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Časový rozsah</u>	<u>Evid. jedn.</u>
33	Zemědělství (soupisy zemědělské půdy, dodávky obilí, soupisy hospodářských zvířat, plemenný býk)	1918–1944	N 4
34	Honební záležitosti	1921–1934	N 5

III. ÚČETNÍ MATERIÁL

1. Účetní knihy

35	Hlavní kniha Chudinský fond 1923–1930	1923–1937	K 9
36	Hlavní kniha	1938–1945 (1949)	K 10
37	Účetní rekapitulace 1918–1930 Ohlašovací kniha cizinců 1937–1947	1918–1945 (1947)	K 11
38	Pokladní deník Pokladní deník chudinského fondu 1923–1934	1923–1937	K 12
39	Účetní kniha chudinského fondu	1903–1922	K 13
40	Školní plat	1902–1942	K 14

2. Účetní spisy

41	Účetní závěrky obce	1927–1945	N 5
42	Účetní závěrky ústavu chudých	1927–1938	N 5
43	Zpráva o účetní přehledce za léta 1933–1936	1937	N 5
44	Hospodářská rozvaha obce	1945	N 5
45	Pokladní deník příjmů hasičského sboru	1943	N 5

IV. TYPÁŘE

46	Pečetidlo obce Dobříkov Mosazný kotouč o průměru 30 mm, dřevěné držadlo ve tvaru kuželky, celková výška 98 mm, majuskulou nápis na způsob opisu: ÚŘEDNÍ PEČET * DOBŘÍKOV * lemovaný perlovcem, uprostřed pečetního pole nápis: OBCE	[1851]–[1900]	T 1
----	--	---------------	-----

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Dobříkov
Značka fondu:	AO Dobříkov
Časový rozsah:	1888–1945 (1958)
Počet evidenčních jednotek :	26 (14 úředních knih, 6 podacích protokolů, 5 kartonů, 1 pečetidlo)
Počet inventárních jednotek:	46
Rozsah v bm:	0,90 1,03
Stav ke dni:	16. 9. 2011, 24. 9. 2012
Zpracovatel archivního souboru:	Mgr. Jana Hrušková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Jana Hrušková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová

dne 19. 3. 2012 – č. j. SOAP/010-0222/2012